

AB „AMBER GRID“ GAMTINIŲ DUJŲ PERDAVIMO SISTEMOS BALANSAVIMO TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo taisyklės (toliau – Taisyklės) yra skirtos nustatyti gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo (toliau – balansavimo) principus, tvarką ir sąlygas AB „Amber Grid“ (toliau – perdavimo sistemos operatorius) valdomoje gamtinių dujų (toliau – dujų) perdavimo sistemoje (toliau – perdavimo sistema).
2. Perdavimo sistemos balansavimo tikslas – užtikrinti saugų ir efektyvų perdavimo sistemos funkcionavimą.
3. Taisyklės parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymu (Žin., 2000, Nr. [89-2743](#); 2011, Nr. [87-4186](#)), 2014 m. kovo 26 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 312/2014 kuriuo nustatomas dujų perdavimo tinklų balansavimo kodeksas, Europos Parlamento ir Tarybos 2009 m. liepos 13 d. reglamentu (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų tinklais sąlygų, panaikinančiu reglamentą (EB) Nr. 1775/2005, ir Reikalavimais gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo taisyklėms, patvirtintais Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) 2012 m. kovo 2 d. nutarimu Nr. O3-48 (Žin., 2012, Nr. [29-1384](#)).
4. Taisyklėmis reglamentuojami perdavimo sistemos operatoriaus, perdavimo sistemos naudotojų (toliau – sistemos naudotojai) bei kitų rinkos dalyvių, prekiaujančių dujomis pagal dvišales pirkimo–pardavimo sutartis ir (ar) biržoje (toliau – rinkos dalyviai, dalyvaujantys perdavimo sistemos balansavime), skirstymo sistemos operatorių, rinkos operatorių tarpusavio santykiai, teisės ir pareigos dalyvaujant perdavimo sistemos balansavime.
5. Pirminė atsakomybė už dujų kiekio subalansavimą tenka rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime, kurie privalo subalansuoti per balansavimo laikotarpį iš perdavimo sistemos išimtą dujų kiekį, tokį patį dujų kiekį pateikdami į perdavimo sistemą.
6. Galutinė atsakomybė už subalansuotą perdavimo sistemos veiklą tenka perdavimo sistemos operatoriui. Jo pagrįsti nurodymai dėl dujų srautų balansavimo rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime, ir skirstymo sistemų operatoriams yra privalomi.
7. Vartotojai, kuriems tiekimo įmonės dujas tiekia iki vartotojo sistemos, perdavimo sistemos balansavime nedalyvauja. Šiems vartotojams į dujų pirkimo–pardavimo ir paslaugų teikimo sutartyje (-se) numatytą pristatymo vietą, dujas pristato ir patiekia tiekimo įmonė. Šiuo atveju, tiekimo įmonė yra sistemos naudotojas.
8. Rinkos dalyviui, dalyvaujančiam perdavimo sistemos balansavime, nesubalansavus dujų kiekių, perdavimo sistemos operatorius jam parduoda balansavimo dujas, jeigu rinkos dalyvis sukėlė dujų trūkumą perdavimo sistemoje, arba iš jo perka balansavimo dujas, jeigu rinkos dalyvis sukėlė dujų perteklių perdavimo sistemoje, bei apskaičiuoja disbalanso užmokestį, taikydamas Komisijos nustatytas balansavimo kainas, ir imasi priemonių perdavimo sistemos balansui palaikyti.
9. Visa perdavimo sistemos operatoriaus valdoma perdavimo sistema yra viena balansavimo zona.

10. Rinkos dalyviai, dalyvaujantys perdavimo sistemos balansavime, privalo laikytis Taisyklių reikalavimų ir sudaryti su perdavimo sistemos operatoriumi sutartis, kuriose nustatytos balansavimo sąlygos:
- 10.1. sistemos naudotojai balansavimo sąlygų laikosi pagal sutartyse dėl dujų perdavimo paslaugų numatytas nuostatas;
- 10.2. tiekimo įmonės ir kiti rinkos dalyviai, dalyvaujantys perdavimo sistemos balansavime, prieš pirkdami ir (ar) parduodami dujas privalo sudaryti balansavimo sutartis su perdavimo sistemos operatoriumi.
11. Taisyklės nėra taikomos:
- 11.1. techniniam dujų srautų tarp perdavimo sistemos operatoriaus sistemos ir skirstymo sistemos operatoriaus sistemos, tarp kurių neįrengti slėgio ir (ar) srauto reguliavimo įrenginiai, balansavimui. Tokio balansavimo sąlygos nustatomos sutartyje tarp perdavimo sistemos operatoriaus ir skirstymo sistemos operatoriaus, jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip;
- 11.2. skirstymo sistemos operatoriaus technologinėms reikmėms perduodamo dujų srauto balansavimui, jeigu tokio dujų srauto balansavimo sąlygos nustatomos sutartyje tarp perdavimo sistemos operatoriaus ir skirstymo sistemos operatoriaus.
12. Jeigu dėl sistemos naudotojo sukulto disbalanso iškyla grėsmė perdavimo sistemos funkcionavimui ir perdavimo sistemos saugumui arba bet kokių esamų perdavimo paslaugų teikimo sutarčių vykdymui, perdavimo sistemos operatorius turi teisę be išankstinio įspėjimo apriboti (nutraukti) dujų perdavimą šiam sistemos naudotojui, ir (ar), teisės aktuose nustatytais atvejais, duoti privalomus nurodymus skirstymo sistemos operatoriumi, dėl dujų skirstymo šiam sistemos naudotojui apribojimo (nutraukimo) pristatymo vietose į kurias jam skirstomos dujos. Dujų perdavimo ir (ar) skirstymo ribojimas nutraukiamas (dujų perdavimas ir (ar) skirstymas atnaujinamas) tik tuomet, kai yra užtikrinamas saugus perdavimo sistemos funkcionavimas.

II. SĄVOKOS

13. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

Ataskaitinis laikotarpis – dujų mėnuo, t. y. laikotarpis nuo pirmos kalendorinės bet kurio mėnesio dienos 7.00 valandos iki pirmos kalendorinės kito mėnesio dienos 7.00 valandos.

Balansavimas – į perdavimo sistemą pristatomo ir iš perdavimo sistemos paimamo dujų kiekio išlyginimas.

Balansavimo dujos – dujos, skirtos rinkos dalyvių, dalyvaujančių perdavimo sistemos balansavime, disbalansui panaikinti per balansavimo laikotarpį.

Balansavimo laikotarpis – dujų para, t. y. laikotarpis, prasidedantis kiekvienos dienos 7.00 val. ryto ir pasibaigiantis kitos dienos 7.00 val. ryto, kurio metu kiekvienas rinkos dalyvis, dalyvaujantis perdavimo sistemos balansavime, privalo subalansuoti dujų kiekį, išimtą iš perdavimo sistemos, ir dujų kiekį, patiektą į perdavimo sistemą, pagal su perdavimo sistemos operatoriumi sudarytą sutartį.

Balansavimo paskyra – operatoriaus interneto svetainėje sukurta paskyra, kurioje rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime, skelbiama informacija apie jų

disbalanso būklę bei kita su perdavimo sistemos balansavimu susijusi informacija, kurią perdavimo sistemos operatorius privalo teikti teisės aktų nustatyta tvarka.

Balansavimo paslaugos – papildomos paslaugos, kurias perdavimo sistemos operatorius gali pirkti iš kitų perdavimo sistemos operatorių ir (ar) skirstymo sistemos operatorių, ir (ar) laikymo sistemos operatorių, ir (ar) skystinimo sistemos operatorių bei teikti jas rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime, taip pat pasiūlyti dujų laikymo vamzdyne paslaugą (jei tokia paslauga teikiama), siekdamas išlaikyti saugų perdavimo sistemos veikimą užtikrinančius parametrus. Balansavimo paslaugos neapima prekybos balansavimo dujomis.

Balansavimo zona – įleidimo-išleidimo perdavimo sistema, kurią gali sudaryti viena ar daugiau infrastruktūros segmentų (sistemų), nurodytų Gamtinių dujų įstatymo 2 straipsnio 24 dalyje, kurioms taikomas specifinis balansavimo režimas. Gamtinių dujų skirstymo sistemos bei skystinimo ir saugojimo infrastruktūra (tiek įleidimo, tiek išleidimo perdavimo sistemos atveju) yra viena balansavimo zonos dalis.

Disbalansas – situacija, kai konkretaus rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, patiektas į perdavimo sistemą dujų kiekis skiriasi nuo šio rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, išimto dujų kiekio iš perdavimo sistemos, arba situacija, kai patiektas suminis dujų kiekis į perdavimo sistemą skiriasi nuo išimto suminio dujų kiekio iš perdavimo sistemos per balansavimo laikotarpį.

Disbalanso tolerancijos riba – disbalanso dujų kiekis, kuriam neskaičiuojamas disbalanso užmokestis.

Disbalanso užmokestis – užmokestis, kurį pagal Komisijos nustatytas gamtinių dujų balansavimo paslaugų kainas perdavimo sistemos operatoriumi moka rinkos dalyvis, dalyvaujantis perdavimo sistemos balansavime, už jo dujų srautų subalansavimą per balansavimo laikotarpį.

Dujų laikymas vamzdyne – dujų laikymas, suslegiant jas perdavimo sistemoje, išskyrus dujų perdavimo įrenginius, skirtus vykdyti saugią ir patikimą perdavimo sistemos veiklą.

Dujų pirkimo-pardavimo sutartis – dujų tiekimo įmonių su vartotoju ar sistemos operatoriumi, ar kita gamtinių dujų tiekimo įmone sudaroma dvišalė sutartis, kuri leidžia rinkos dalyviui Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklėse nustatyta tvarka perparduoti gamtines dujas.

Kasdienės apskaitos vietos – dujų apskaitos vietos perdavimo ar skirstymo sistemose, kuriose įrengtos matavimo priemonės su nuotoliniu (telemetriniu) duomenų perdavimu, ir kuriose dujų kiekis fiksuojamas ne rečiau kaip kiekvieną parą.

Nekasdienės apskaitos vietos – dujų apskaitos vietos skirstymo sistemose, kuriose dujų kiekis fiksuojamas rečiau nei kiekvieną parą.

Perdavimo sistemos naudotojas (sistemos naudotojas) – su perdavimo sistemos operatoriumi sudaręs sutartį asmuo, kuris tiekia dujas į perdavimo sistemą arba kuriam jos tiekiamos iš perdavimo sistemos.

Prekyba balansavimo dujomis – prekyba dujomis, siekiant išlyginti atsiradusį rinkos dalyvių, dalyvaujančių perdavimo sistemos balansavime, disbalansą, tačiau neapimanti perdavimo sistemos operatoriaus rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime, teikiamų balansavimo paslaugų.

Pristatymo vieta – vieta, kurioje baigiasi gamtinių dujų perdavimas magistraliniu dujotiekiu ir kurioje perdavimo sistemos operatorius atiduoda dujas sistemos naudotojui.

Ribinė pardavimo kaina – mažesnė balansavimo dujų kaina per balansavimo laikotarpį tarp mažiausios dujų kainos, už kurią perdavimo sistemos operatorius per balansavimo laikotarpį nupirko ir (ar) pardavė dujas pagal dvišalę pirkimo–pardavimo sutartį ir (ar) biržoje, ir vidutinės svartinės biržoje suprekiatų dujų kainos per balansavimo laikotarpį, kurią skelbia rinkos operatorius.

Ribinė pirkimo kaina – didesnė balansavimo dujų kaina per balansavimo laikotarpį tarp didžiausios dujų kainos, už kurią perdavimo sistemos operatorius per balansavimo laikotarpį nupirko ir (ar) pardavė dujas pagal dvišalę pirkimo–pardavimo sutartį ir (ar) biržoje ir vidutinės svartinės biržoje suprekiatų dujų kainos per balansavimo laikotarpį, kurią skelbia rinkos operatorius.

Rinkos dalyviai, dalyvaujantys perdavimo sistemos balansavime – perdavimo sistemos naudotojai bei kiti rinkos dalyviai, prekiaujantys dujomis pagal dvišales pirkimo–pardavimo sutartis ir (ar) biržoje (tiekimo įmonės, kiti rinkos dalyviai, nesinaudojantys perdavimo sistema dujoms transportuoti).

Tiekimo grafikas – rinkos dalyvio ir tiekimo įmonės dujų pirkimo–pardavimo sutartyje nustatyta tvarka paskirstytas paromis mėnesio dujų kiekis ar trumpesnio laikotarpio įsigyjamų dujų kiekis, jei dujų pirkimo–pardavimo sutartis sudaryta trumpesniame nei vieno mėnesio laikotarpiui.

14. Kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jas apibrėžia Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas ir kiti Lietuvos Respublikos gamtinių dujų sektorių reglamentuojantys teisės aktai.

III. RINKOS DALYVIŲ SĄLYGOJAMI DUJŲ SRAUTAI IR JŲ NUSTATYMAS

15. Rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, į perdavimo sistemą patiekta dujų kiekis gali būti:
- 15.1. iš dujų sistemų patiekiamas dujų kiekis:
- 15.1.1. importuotas (iš išorinių dujų tiekėjų įsigytas) dujų kiekis;
- 15.1.2. iš Latvijos patiekiamas rinkos dalyviui priklausančių dujų kiekis, saugotas požeminėje dujų saugykloje;
- 15.1.3. iš kitų dujų sistemų patiekiamas dujų kiekis;
- 15.2. Pagal dvišalę dujų pirkimo–pardavimo sutartį iš dujų tiekimo įmonės ir (ar) biržoje įsigytas dujų kiekis.
16. Rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, iš perdavimo sistemos išimtas dujų kiekis gali būti:
- 16.1. į tiesiogiai prie perdavimo sistemos prijungtas vartotojų sistemas ir (ar) dujų skirstymo sistemas patiekta dujų kiekis;
- 16.2. į kitas dujų perdavimo sistemas patiekta dujų kiekis;
- 16.3. pagal dvišalę dujų pirkimo–pardavimo sutartį ir (ar) biržoje parduotas dujų kiekis.
17. Rinkos dalyvis, dalyvaujantis perdavimo sistemos balansavime, privalo per balansavimo laikotarpį į perdavimo sistemą patiekti dujų kiekį, lygų dujų kiekiui, kurį rinkos dalyvis išima iš perdavimo

- sistemos. Jeigu rinkos dalyvio į perdavimo sistemą pateiktas dujų kiekis neatitinka iš perdavimo sistemos išimto dujų kiekio, t. y. yra didesnis arba mažesnis, rinkos dalyvis sukelia disbalansą.
18. Į perdavimo sistemą per balansavimo laikotarpį faktiškai pateiktas dujų kiekis nustatomas:
- 18.1. paskirstant faktiškai importuotus dujų kiekius pagal rinkos dalyvius, importuojančius dujas, laikantis šių principų:
- 18.1.1. jeigu dujų importo sutartyje nenumatyta kitaip, rinkos dalyviui priskirtas per balansavimo laikotarpį importuotas dujų kiekis negali būti didesnis nei rinkos dalyvio faktiškai iš perdavimo sistemos išimtas dujų kiekis;
- 18.1.2. jeigu į perdavimo sistemą per balansavimo laikotarpį buvo pateiktas didesnis dujų kiekis nei pagal dujų importo grafiką, ir atitinkamai rinkos dalyvių faktiškai iš perdavimo sistemos išimtas dujų kiekis buvo didesnis nei pagal dujų importo grafiką, importuotas dujų kiekis, viršijantis dujų importo grafiką, paskirstomas proporcingai rinkos dalyviams, tačiau neviršijant šių rinkos dalyvių faktiškai iš perdavimo sistemos išimto dujų kiekio ir dujų importo sutartyje nustatytų apribojimų;
- 18.2. įvertinant pateiktą informaciją apie pagal dujų pirkimo–pardavimo sutartis ir (ar) dujų biržoje įsigytą dujų kiekį;
- 18.3. įvertinant į perdavimo sistemą pateiktą iš Latvijos požeminės dujų saugyklos išimtą dujų kiekį;
- 18.4. įvertinant iš kitų dujų sistemų į perdavimo sistemą pateiktus dujų kiekius.
19. Iš perdavimo sistemos per balansavimo laikotarpį faktiškai išimtas dujų kiekis nustatomas pagal:
- 19.1. tiesiogiai prie perdavimo sistemos prijungtų pristatymo vietų dujų apskaitos prietaisų rodmenis;
- 19.2. skirstymo sistemos operatorių pateiktus duomenis apie iš perdavimo sistemos į skirstymo sistemas sistemos naudotojų pateiktus dujų kiekius;
- 19.3. pateiktą informaciją apie pagal dujų pirkimo–pardavimo sutartis ir (ar) dujų biržoje parduotą dujų kiekį;
- 19.4. įvertinant į kitas dujų perdavimo sistemas faktiškai pateiktą dujų kiekį.

IV. GALIMI RINKOS DALYVIŲ VEIKSMAI BALANSUOJANT DUJŲ SRAUTUS

20. Rinkos dalyvis, dalyvaujantis perdavimo sistemos balansavime, gali imtis šių veiksmų, kad per balansavimo laikotarpį išlygintų į perdavimo sistemą pateikiamą ir iš perdavimo sistemos išimamą dujų kiekį:
- 20.1. tuo atveju, jeigu gali susidaryti disbalansas, kai rinkos dalyvis iš perdavimo sistemos išleis didesnį dujų kiekį nei patieks į perdavimo sistemą:
- 20.1.1. įsigyti papildomą dujų kiekį dvišalėje dujų pirkimo–pardavimo sutartyje nustatyta tvarka, pakeičiant tiekimo grafiką ar sudarant kitą (papildomą) dvišalę dujų pirkimo–pardavimo sutartį;
- 20.1.2. įsigyti papildomą dujų kiekį dujų biržoje;
- 20.1.3. patiekti į perdavimo sistemą dujas iš požeminės dujų saugyklos Latvijoje, jeigu rinkos dalyvis yra sudaręs dujų saugojimo ir transportavimo sutartį su požeminės dujų saugyklos

operatoriumi Latvijoje ir tuo balansavimo laikotarpiu požeminės dujų saugyklos operatorius Latvijoje pagal sutartį gali pateikti dujas iš saugyklos;

20.1.4. didinti importuojamų ar iš kitų dujų sistemų patiekiamų dujų kiekį;

20.1.5. mažinti dujų vartojimo apimtį;

20.2. tuo atveju, jeigu gali susidaryti disbalansas, kai rinkos dalyvis iš perdavimo sistemos išleis mažesnę dujų kiekį nei patieks į perdavimo sistemą:

20.2.1. dvišalėje dujų pirkimo–pardavimo sutartyje nustatyta tvarka pakeisti dujų tiekimo grafiką, sumažinant balansavimo laikotarpiu įsigyjamą dujų kiekį;

20.2.2. parduoti perteklinį dujų kiekį dujų biržoje;

20.2.3. sudaryti dujų saugojimo ir transportavimo sutartį su požeminės dujų saugyklos operatoriumi Latvijoje ir nurodyti perdavimo sistemos operatoriui per balansavimo laikotarpį galinčias susidaryti perteklines dujas transportuoti į Latvijos perdavimo sistemą, jeigu tuo balansavimo laikotarpiu požeminės dujų saugyklos operatorius Latvijoje pagal sutartį gali talpinti dujas į saugyklą;

20.2.4. didinti dujų vartojimo apimtį;

20.2.5. mažinti importuojamų ar iš kitų dujų sistemų patiekiamų dujų kiekį.

V. DISBALANSO APSKAIČIAVIMAS, PADENGIMAS IR DISBALANSO UŽMOKESČIO TAIKYMAS

21. Kiekvieno rinkos dalyvio paros disbalanso kiekis kiekvieną balansavimo laikotarpį apskaičiuojamas pagal šią formulę:

paros disbalanso kiekis = įleidžiamų dujų kiekis – išleidžiamų dujų kiekis.

22. Rinkos dalyvis, dalyvaujantis perdavimo sistemos balansavime, tam, kad padengtų per balansavimo laikotarpį sukeltą disbalansą, pasibaigus balansavimo laikotarpiui privalo:

22.1. pirkti balansavimo dujas iš perdavimo sistemos operatoriaus už ribinę pirkimo kainą, jeigu rinkos dalyvis sukėlė dujų trūkumą perdavimo sistemoje, t. y. jeigu rinkos dalyvio per balansavimo laikotarpį į perdavimo sistemą patiektas dujų kiekis buvo mažesnis nei iš perdavimo sistemos išimtas dujų kiekis;

22.2. parduoti balansavimo dujas perdavimo sistemos operatoriui už ribinę pardavimo kainą, jeigu rinkos dalyvis sukėlė dujų perteklių perdavimo sistemoje, t. y. jeigu rinkos dalyvio per balansavimo laikotarpį į perdavimo sistemą patiektas dujų kiekis viršijo iš perdavimo sistemos išimtą dujų kiekį.

23. Rinkos dalyviams, dalyvaujantiems perdavimo sistemos balansavime ir sukėlusiems disbalansą, yra taikomas disbalanso užmokestis, kuris apskaičiuojamas tokia tvarka:

23.1. Disbalanso tolerancijos riba yra lygi:

23.1.1. spalio-balandžio mėnesiais – dujų kiekiui, atitinkančiam 5 proc. rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, į perdavimo sistemą per balansavimo laikotarpį patiekiamo dujų kiekio;

23.1.2. gegužės-rugsėjo mėnesiais – dujų kiekiui, atitinkančiam 15 proc. rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, į perdavimo sistemą per balansavimo laikotarpį patiekiamo dujų kiekio;

- 23.2. Už disbalanso dujų kiekį, didesnį nei disbalanso tolerancijos riba, disbalanso užmokestis apskaičiuojamas per balansavimo laikotarpį susidariusį disbalanso dujų kiekį, didesnį nei disbalanso tolerancijos riba, dauginant iš Komisijos nustatytos balansavimo kainos.
24. Kai, pasibaigus balansavimo laikotarpiui, perdavimo sistemos operatorius rinkos dalyviui, sukėlusiam disbalansą, apskaičiuoja mokėtiną ar gautiną sumą už balansavimo dujas bei mokėtiną disbalanso užmokestį, susidaręs disbalansas panaikinamas.
25. Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, per 10 dienų kiekvieno rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, balansavimo paskyroje yra suformuojama ataskaita, kurioje pateikiami duomenys apie konkrečiais balansavimo laikotarpiais užfiksuotus disbalanso dydžius, padarytus patikslinimus, mokėjimų už parduotą ar nupirktą balansavimo dujų kiekį ir disbalanso užmokesčio apskaičiavimą.
26. Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui ar sutarties su rinkos dalyviu, dalyvaujančiu perdavimo sistemos balansavime, galiojimo laikotarpiui, jei jis buvo trumpesnis nei ataskaitinis laikotarpis, tuo atveju, jeigu ataskaitinio laikotarpio bėgyje nors vieną balansavimo laikotarpį buvo užfiksuotas rinkos dalyvio disbalansas, tai per 10 dienų:
- 26.1. perdavimo sistemos operatorius rinkos dalyviui, sukėlusiam dujų trūkumą perdavimo sistemoje, apskaičiuoja mokėtiną sumą už balansavimo dujas ir pateikia PVM sąskaitą faktūrą, pagal kurią turi būti atsiskaitoma už per ataskaitinį laikotarpį rinkos dalyvio įsigytas balansavimo dujas;
- 26.2. rinkos dalyvis, sukėlęs dujų perteklių perdavimo sistemoje, perdavimo sistemos operatoriui apskaičiuoja mokėtiną sumą už balansavimo dujas ir pateikia PVM sąskaitą faktūrą, pagal kurią turi būti atsiskaitoma už per ataskaitinį laikotarpį perdavimo sistemos operatoriui parduotas balansavimo dujas. Pagal atskirą susitarimą dokumentus (ar PVM sąskaitas faktūras) už balansavimo dujas rinkos dalyvio vardu gali įforminti perdavimo sistemos operatorius;
- 26.3. perdavimo sistemos operatorius rinkos dalyviui, sukėlusiam disbalansą (dujų trūkumą ar perteklių perdavimo sistemoje), apskaičiuoja mokėtiną disbalanso užmokestį, jeigu pagal Taisyklėse nustatytą tvarką jis turi būti priskaičiuotas, ir pateikia PVM sąskaitą faktūrą, pagal kurią turi būti sumokamas disbalanso užmokestis. Tuo atveju, kai disbalanso užmokestis apskaičiuojamas rinkos dalyviui, sukėlusiam dujų trūkumą, disbalanso užmokestis pateikiamas vienoje PVM sąskaitoje faktūroje kartu su apskaičiuota mokėtina suma už balansavimo dujas.
27. Jei pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui duomenys apie į skirstymo sistemą skirstymo sistemos operatoriaus technologinėms reikmėms perduotą dujų kiekį skiriasi nuo prognozuoto skirstymo sistemos operatoriaus technologinėms reikmėms perduoti dujų kiekio, disbalanso užmokestis neskaičiuojamas, o susidaręs skirtumas padengiamas kaip disbalansas tolerancijos ribose.
28. Jeigu, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, duomenys apie į prie skirstymo sistemos prijungtą pristatymo vietą transportuotą dujų kiekį yra tikslinami, patikslintam kiekiui disbalanso užmokestis neskaičiuojamas, o susidaręs skirtumas tarp pradinio ir patikslinto disbalanso padengiamas kaip disbalansas tolerancijos ribose.
29. Skirstymo sistemos operatoriui patikslinus duomenis apie į prie skirstymo sistemos prijungtą pristatymo vietą transportuotą dujų kiekį, ar PSO patikslinus į perdavimo sistemą įleistų ar į tiesiogiai prie perdavimo sistemos prijungtų vartotojų sistemų išleistą dujų kiekį, sistemos

naudotojams kuriems keičiami transportuojami gamtinių dujų kiekiai, mokėjimų pakeitimai už balansavimą įforminami atskira PVM sąskaita faktūra, kuri pateikiama kartu su PVM sąskaita faktūra už ataskaitinį laikotarpį. Jei už ataskaitinį laikotarpį PVM sąskaita faktūra sistemos naudotojui nepateikiama, mokėjimų pakeitimai už balansavimą nurodomi atskiroje PVM sąskaitoje faktūroje, kuri pateikiama tokiais pačiais terminais kaip ir PVM sąskaita už ataskaitinį laikotarpį.

30. Informacija apie atitinkamo balansavimo laikotarpio balansavimo dujų kainas ir jų pokytį, disbalanso užmokesčio apskaičiavimo tvarką ir Komisijos nustatytas balansavimo paslaugų kainas skelbiama perdavimo sistemos operatoriaus interneto svetainėje.

VI. SUTARTINIŲ PRIEVOLIŲ ĮVYKDYMO UŽTIKRINIMAS

31. PSO turi teisę pareikalauti pateikti tinkamas visų prievolių pagal sutartį ir/ar Taisykles įvykdymo užtikrinimo priemones esant šioms aplinkybėms:
- 31.1. PSO identifikuoja pasikeitusią (padidėjusią) riziką dėl rinkos dalyvio disbalanso; ir/arba
 - 31.2. PSO identifikuoja pasikeitusią (padidėjusią) riziką dėl rinkos dalyvio mokumo; ir/arba
 - 31.3. Rinkos dalyvis perdavimo paslaugų ar balansavimo sutartyje nustatyta tvarka ir sąlygomis nevykdo arba vėluoja vykdyti savo įsipareigojimus sumokėti už suteiktas balansavimo paslaugas; ir/arba
 - 31.4. Rinkos dalyvis pažeidžia esmines sutarčių ir/arba Taisyklių sąlygas; ir/arba
 - 31.5. Rinkos dalyviui pradėta bankroto, restruktūrizavimo, atskyrimo ar likvidavimo procedūra; ir/arba
 - 31.6. Yra kitų aplinkybių (pablogėjusi finansinė padėtis, nemokumo kitiems tiekėjams požymiai, kitos finansinė riziką sąlygojančios aplinkybės), leidžiančių pagrįstai manyti, kad rinkos dalyvis gali nevykdyti savo įsipareigojimų pagal sutartį ir/ar Taisykles.
32. PSO pateiktomis tinkamomis prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonėmis laikoma avansinis mokėjimas ir/arba banko garantijos;
33. Prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės pripažįstamos tinkamai pateiktomis, kai atitinka šias sąlygas:
- 33.1. Minimali prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių suma turi būti ne mažesnė nei:
 - 33.1.1. 20 procentų nuo dujų vertės, kurias rinkos dalyvis, prekiaujantis dujomis pagal dvišales pirkimo-pardavimo sutartis ir (ar) biržoje, turi pristatyti per artimiausius tris ataskaitinius laikotarpius ir/arba;
 - 33.1.2. 20 procentų nuo dujų vertės, kurias rinkos dalyvis, transportuojantis dujas, planuoja transportuoti per artimiausius tris ataskaitinius laikotarpius.
34. Rinkos dalyvis privalo pateikti papildomas prievolių įvykdymo užtikrinimo priemones tuo atveju, kai minimali prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių suma, nustatyta pagal Taisyklių 33 punktą, padidėja 10 procentų.
35. Jei rinkos dalyvio mokėtina suma už einamąjį mėnesį sukeltą disbalansą viršija pateiktų prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių sumą, PSO turi teisę pareikalauti pateikti papildomas prievolių

- įvykdymo užtikrinimo priemonės, kurių dydis ne mažesnis nei rinkos dalyvio per einamąjį mėnesį planuojamų į perdavimo sistemą pristatyti dujų vertė.
36. Banko garantija pripažįstama tinkamai pateikta prievolių įvykdymo užtikrinimo priemone, kai atitinka šias sąlygas:
- 36.1. Banko garantija yra išduota banko, kuris turi ne mažesnę nei Baa1 pagal Moody's agentūrą arba BBB+ pagal Standard&Poor's agentūrą arba BBB+ pagal Fitch Ratings agentūrą ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta kredito reitingą. Jei bankui nors viena šiame punkte nurodyta kredito reitingo agentūra yra suteikusi nurodytą ilgalaikio skolinimosi reitingą, tuomet laikoma, kad tokio banko išduota garantija yra tinkama.
- 36.2. Banko garantija yra pirmo pareikalavimo ir neatšaukiama (angl. „first demand guarantee“).
37. Prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės privalo būti pateiktos ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pareikalavimo dienos.
38. Rinkos dalyvio teikiamų prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių galiojimo terminas negali būti trumpesnis nei 3 mėnesiai po paskutinio ataskaitinio laikotarpio per kurį:
- 38.1. planuojama pristatyti gamtines dujas į perdavimo sistemą; ir/arba
- 38.2. Planuojama transportuoti gamtines dujas perdavimo sistema.
39. Pagal rinkos dalyvių prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonės PSO gautos lėšos gali būti naudojamos padengti praleistus atsiskaitymus už paslaugas ir/ar disbalanso mokestį ir/ar disbalanso dujas.
40. PSO ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo visų įsipareigojimų pagal perdavimo paslaugų ar balansavimo sutartį ir/ar Taisyklės įvykdymo atsisako visų ar dalies savo teisių pagal pateiktas prievolių įvykdymo užtikrinimo priemones.

VII. INFORMACIJOS APIE PADĖTĮ BALANSAVIMO ATŽVILGIU PATEIKIMAS

41. Perdavimo sistemos operatorius balansavimo paskyroje ne vėliau kaip iki 14.00 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį (-ius), pateikia informaciją apie rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, padėtį balansavimo atžvilgiu. Ši informacija apima perdavimo sistemos operatoriaus turimus duomenis apie rinkos dalyvio per balansavimo laikotarpį planuojamą išimti iš perdavimo sistemos bendrą dujų kiekį bei planuojamą patiekti į perdavimo sistemą bendrą dujų kiekį. Pateikiama informacija atnaujinama darbo dieną ne rečiau kaip du kartus per balansavimo laikotarpį: pirmą kartą informacija atnaujinama ne vėliau kaip iki 15.00 val., antrą kartą – ne vėliau kaip iki 17.00 val.
42. Jeigu perdavimo sistemos operatorius, gavęs patikslintą informaciją apie rinkos dalyvio dujų srautus, nustato, kad rinkos dalyvio, dalyvaujančio perdavimo sistemos balansavime, planuojamas iš perdavimo sistemos išimti dujų kiekis skiriasi nuo planuojamo patiekti į perdavimo sistemą dujų kiekio ir gali susidaryti disbalansas, jis iš karto po tokios informacijos gavimo balansavimo paskyroje informuoja rinkos dalyvį apie galimą disbalansą. Rinkos dalyvis privalo operatyviai imtis veiksmų, užtikrinančių jo dujų kiekių subalansavimą per balansavimo laikotarpį.

VIII. INFORMACIJOS, REIKALINGOS PERDAVIMO SISTEMOS BALANSAVIMUI, TEIKIMAS

43. Sistemos naudotojai, vadovaudamiesi Naudojimosi AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklėse nustatyta tvarka, perdavimo sistemos operatoriui privalo kiekvienam balansavimo laikotarpiui pateikti dujų kiekio paraišką pagal pristatymo vietas, tiesiogiai prijungtas prie perdavimo sistemos ir pagal skirstymo sistemas.
44. Tiekimo įmonės perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti informaciją apie pagal dvišales pirkimo–pardavimo sutartis parduodamą dujų kiekį bei suderintus dujų tiekimo grafikus pagal kiekvieną rinkos dalyvį, perkantį dujas, tokiais terminais:
 - 44.1. pradinį tiekimo grafiką mėnesiui – ne vėliau kaip 5 dienos iki ateinančio mėnesio pradžios;
 - 44.2. patikslintą tiekimo grafiką balansavimo laikotarpiui ir vėlesnėms paroms – iki 13.00 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį (-ius);
 - 44.3. galutinį tiekimo grafiką – per vieną darbo dieną, einančią po balansavimo laikotarpio (-ių).
45. Rinkos dalyviai, importuojantys dujas, perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti dujų importo sutarčių ir (ar) susitarimų, patvirtinančių tiekėjų įsipareigojimą tiekti dujas, teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas kopijas, nuorašus ar išrašus. Perdavimo sistemos operatorius turi teisę reikalauti rinkos dalyvių, importuojančių dujas, pateikti ir kitą dokumentaciją, kuri būtina, siekiant užtikrinti savalaikį, sklandų ir saugų dujų perdavimą. Perdavimo sistemos operatoriui pateikiamuose dokumentuose, be kita ko, turi būti nurodyta: sutarties šalys, sutarties objektas, dujų priėmimo vieta, dujų tiekimo tvarka ir režimas, tiekiamų dujų kiekiai ir terminai, sutarties galiojimo laikotarpis, sutarties nutraukimo sąlygos, dujų kokybės ir slėgio parametrai.
46. Rinkos dalyviai, tiekiantys dujas iš Latvijos požeminės dujų saugyklos arba į ją, perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti sutarčių ir (ar) susitarimų, patvirtinančių įsipareigojimą tiekti dujas iš Latvijos požeminės dujų saugyklos, teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas kopijas, nuorašus ar išrašus. Perdavimo sistemos operatorius turi teisę reikalauti rinkos dalyvių, tiekiančių dujas iš Latvijos požeminės dujų saugyklos arba į ją, pateikti ir kitą dokumentaciją, kuri būtina, siekiant užtikrinti savalaikį, sklandų ir saugų dujų perdavimą. Perdavimo sistemos operatoriui pateikiamuose dokumentuose, be kita ko, turi būti nurodyta: sutarties šalys, sutarties objektas, dujų priėmimo vieta, dujų tiekimo tvarka ir režimas, tiekiamų dujų kiekiai ir terminai, sutarties galiojimo laikotarpis, sutarties nutraukimo sąlygos, dujų kokybės ir slėgio parametrai.
47. Rinkos dalyviai, tiekiantys dujas iš kitų dujų sistemų, perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti susitarimų, patvirtinančių apie įsigytas dujas, teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas kopijas, nuorašus ar išrašus. Perdavimo sistemos operatorius turi teisę reikalauti rinkos dalyvių, tiekiančių dujas iš kitų sistemų, pateikti ir kitą dokumentaciją, kuri būtina, siekiant užtikrinti savalaikį, sklandų ir saugų dujų perdavimą. Perdavimo sistemos operatoriui pateikiamuose dokumentuose, be kita ko, turi būti nurodyta: sutarties šalys, sutarties objektas, dujų priėmimo vieta, dujų tiekimo tvarka ir režimas, tiekiamų dujų kiekiai ir terminai, sutarties galiojimo laikotarpis, sutarties nutraukimo sąlygos, dujų kokybės ir slėgio parametrai.
48. Komisijos paskirta prognozuojančioji šalis perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti informaciją apie sistemos naudotojų nekasdienėse apskaitos vietose prognozuojamą paimti dujų kiekį prie skirstymo sistemos prijungtose pristatymo vietose tokiais terminais:

- 48.1. pradinę prognozę – iki 12.00 val. darbo dienos, einančios prieš balansavimo laikotarpį;
- 48.2. pirmąją atnaujintą prognozę – iki balansavimo laikotarpio 13.00 val.;
- 48.3. antrąją atnaujintą prognozę – iki balansavimo laikotarpio 15.00 val.
49. Komisijos paskirta prognozuojančioji šalis perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti informaciją apie sistemos naudotojų per balansavimo laikotarpį paimtą dujų kiekį prie skirstymo sistemos prijungtose pristatymo vietose tokiais terminais:
- 49.1. iš kasdienių apskaitos vietų – iki 13.00 val. darbo dienos, einančios po balansavimo laikotarpio (-ių);
- 49.2. iš nekasdienių apskaitos vietų – pirmą darbo dieną, einančią po balansavimo laikotarpio (-ių), per dvi valandas nuo duomenų, apie per praėjusį balansavimo laikotarpį (-ius) į skirstymo sistemą perduotą dujų kiekį, gavimo iš perdavimo sistemos operatoriaus, ir ne vėliau kaip trečią darbo dieną, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, patikslina pasibaigusio ataskaitinio laikotarpio dujų kiekius, paskirsčius paromis.
50. Skirstymo sistemos operatoriui patikslinus dujų kiekius pagal Taisyklių 49.2 punktą, sistemos naudotojas turi teisę, suderinęs su tiekimo įmone, pakoreguoti tiekimo grafiką. Tiekimo įmonės perdavimo sistemos operatoriui privalo pateikti informaciją apie pakoreguotus dujų tiekimo grafikus pagal kiekvieną rinkos dalyvį, perkantį dujas, per tris darbo dienas, einančias po ataskaitinio laikotarpio.
51. Jeigu faktiniai duomenys apie į prie skirstymo sistemos prijungtą pristatymo vietą transportuotą dujų kiekį yra tikslinami, skirstymo sistemos operatorius privalo perdavimo sistemos operatoriui pateikti patikslintus duomenis apie faktiškai sistemos naudotojams paskirstytą dujų kiekį, nepriklausomai nuo to, už kurį ataskaitinį laikotarpį duomenys tikslinami, bet ne ilgesnį nei vienu metų laikotarpį. Patikslinti duomenys pateikiami kartu su duomenimis už praėjusį ataskaitinį laikotarpį.
52. Rinkos operatorius informaciją apie prekybos biržoje sesijos metu sudarytus dujų pirkimo–pardavimo sandorius pateikia perdavimo sistemos operatoriui Prekybos gamtinėmis dujomis taisyklėse (Žin., 2011, Nr. [147-6900](#)) nustatyta tvarka.
53. Šiame Taisyklių skyriuje numatyta informacija perdavimo sistemos operatoriui teikiama pagal prieduose prie sutarčių, kuriose nustatomos balansavimo sąlygos, ir (ar) balansavimo paskyroje nustatytas formas.

IX. BALANSAVIMO PASLAUGŲ ĮSIGIJIMAS, PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIUI BALANSUOJANT SISTEMĄ

54. Siekdamas užtikrinti perdavimo sistemos subalansavimą ir tinkamą funkcionavimą perdavimo sistemos operatorius įsigyja dujas biržoje ir/ar pagal dvišales sutartis, taip pat, esant poreikiui, įsigyja kitas balansavimo paslaugas. Perdavimo sistemos operatorius įsigyja balansavimo paslaugas ir prekybą dujomis balansavimo tikslais vykdo siekdamas kuo mažesnių balansavimo paslaugos kaštų.
55. Balansavimo paslaugas Perdavimo sistemos operatorius įsigyja ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui.

56. Pirkdamas ir parduodamas dujas biržoje, perdavimo sistemos operatorius siekia vykdyti sandorius artimomis rinkos kainomis, tačiau atsižvelgdamas į dujų poreikį perdavimo sistemos subalansavimui. Informaciją apie pirktas balansavimo paslaugas ir balansavimo tikslais perkamas ar parduodamas dujas perdavimo sistemos operatorius skelbia savo interneto svetainėje.

X. BENDRADARBIAVIMAS SU KITAIŠ PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIAIS

57. Perdavimo sistemos operatorius, siekdamas užtikrinti tinkamą perdavimo sistemos funkcionavimą, turi koordinuoti balansavimo režimus ir siekti bendradarbiauti, vykdant balansavimo veiklą, su perdavimo sistemos operatoriais, su kuriais yra sujungta perdavimo sistemos operatoriaus valdoma perdavimo sistema.

58. Perdavimo sistemos operatorius kartą per metus turi teikti pasiūlymus Europos energetikos reguliuotojų bendradarbiavimo agentūrai ir Komisijai dėl galimybės unifikuoti balansavimo režimus regioniniu ir tarpsisteminio lygiu (tuo atveju, jei perdavimo sistemos operatoriai bendradarbiauja vykdydami balansavimo veiklą).

XI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

59. Sutarčių formos, kuriose nustatomos standartinės sąlygos, yra skelbiamos perdavimo sistemos operatoriaus interneto svetainėje.

60. Dėl informacijos, susijusios su perdavimo sistemos balansavimu, keitimosi bei skelbimo balansavimo paskyroje, sukurtoje konkrečiam rinkos dalyviui, dalyvaujančiam perdavimo sistemos balansavime, tarp perdavimo sistemos operatoriaus ir rinkos dalyvio yra pasirašomas papildomas susitarimas.

61. Esant dujų tiekimo į Lietuvą sutrikimams, į perdavimo sistemą patiekiami dujų kiekiai paskirstomi vadovaujantis Gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių aprašu, patvirtintu LR Vyriausybės 2008 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 163 (Žin., 2008, Nr. 27-966; 2012, Nr. [39-1930](#)).

62. Skundai ir ginčai dėl balansavimo sąlygų pažeidimų nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka.

63. Perdavimo sistemos operatorius, rinkos dalyviai, dalyvaujantys perdavimo sistemos balansavime, ir skirstymo sistemos operatoriai už netinkamą Taisyklių vykdymą atsako teisės aktų nustatyta tvarka.

64. Jeigu perdavimo sistemos operatorius pradėtų teikti papildomas balansavimo paslaugas, jų užsakymo tvarka ir teikimo sąlygos būtų išdėstytos Taisyklių atskiru priedu.